

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Hirdetéseket felvesz Magyarország részére a kiadóhivatal. — Ausztria és külföld részére kizárólag Friedl Hubert (Bécs, Matzleindorferstr. 7.)
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Negyed évre 1 frt Fél évre . . . 2 frt Egyes szám 10 kr.	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	Egy 4 hasábos petitsor 5 kr. Pályázatok sora 10 kr. — Bélyeg 30 kr.
	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI. Ersek-utca 2. sz.	

TARTALOM: A hitoktatás reformja. Soltész Kálmán. — A szelidség. Gibárt, ker. isk. testvér. — A IV. egy. tanítógyűlés előkészítő bizottságából. Uzike Imre. — Levél a szerkesztőhöz. Lehotzky József. — Tárca a Szellőztetés. Cenner Lajos. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Tájékoztató. — Telefon.

A hitoktatás reformja.

Azon bajok és nehézségek, a melyekkel hitoktatásunk az elemi iskolákban küzd, általánosan ismeretesek. Bizonyos, hogy nemcsak a tanidő fellettel kevés volta, hanem a tananyag beosztása s megválasztása is okai annak, hogy e tekintetben megfelelő, sikeres eredmény egyáltalán nem produkálható. Valóban, a mily szomorú körülmény az, hogy ezen kiválólag legfontosabb s legszükségesebb tantárgy, a jelenlegi oktatási rend- és mód-szer mellett csak stagnál: épp annyira sajnálatos dolog az is, hogy az illetékes körök és tényezők oly soká késnek a reformmal. Nem értjük, hogy hát tulajdonképpen mire vagy mire várnak? Avagy — miként? Ez utóbbi mindenestre oly kérdés, a mely tüzetesebb tanulmányt s bővebb megbeszélést igényelvé, első sorban egy közös, illetve általános konferenciára kell hitoktatóinknak gyűlniök, a hol aztán a különféle nézetek, javaslatok kölcsönös meghallgatása után, egy kiküldött szűkebb körű bizottságnak volna a teendője, hogy a mai rendszertelen, hiányos állapotok megváltoztatása iránt, konkrét javaslatot terjesszen elő. És szerény véleményünk szerint, mind ennek nemcsak hogy mihamarább megtörténni kellene már, hanem jelen sorokban egyuttal kifejezést adunk ama óhajunknak is, hogy a majd történendő, illetve megállapítandó reform-tervezetben való részvételre, annak a többi el. isk. tantárgyakkal való egyöntetű kezelése és kivitele érdekében, — egy-két főv. igazgató és osztálytanító is meghívassék. Magától értetődik, hogy e tanácskozmányokra a tanítói körökből csak oly egyének hivatnának meg első sorban, a kik a hitoktatásnak tökélyesbülése, előhaladása és magasabb nivóra való emelése tekintetében, szívvel-lélekkel közremunkálni, készeknek nyilatkoznak. A szükséges hozzászólások és egy más, netáni gyakorlati felvilágosítások, okvetlen tanítói képviseltetést igényelnek. Mert itt, fővárosunkban, a hol a községi el. iskolák számos osztályai váltakozva tanulnak és a melyekben rendszeres havi tananyag-beosztás mellett folynak az oktatások: bizony szükséges, hogy a hittani tantárgy, a

többiekkel megfelelőleg ugyan, de mindenestre oly eklatans módon foglalja el az öt első sorban jogosan megillető helyet, a mely garanciát nyújtana arra nézve, hogy a jövőben a mai helytelen, abnormis állapotok egészen megszűnének.

Hogy voltaképen melyek is azon gátló okok, a melyek miatt a hittan a mai napig oly kevés látszat mellett és oly sikertelen eredménnyel tanítatik, azokat bátor lesznek röviden pontokba foglalva elmondani s ilyen módon, ha csak némileg is, könnyebb áttekintéssel szolgálni azoknak, a kik a majd tervezett reform-készítésben közremunkálni fognak.

Lássuk tehát az egyes pontokat.

1. Sok az egyes osztályonkénti előírt s azt jelenleg mind felöllelő tananyag.

2. A két tankönyv *nyelvezete és mondatszerkezete* — kivált a katekizmusban levő kérdés-feleleteket tekintve — igen *nehézkos* és tartalmilag azok az el. isk. növendékek értelmi képességeit messze túlszárnyalják.

3. *Nincsen* bizonyos meghatározott rendszert követő, egyforma megállapodású *könnyed tananyag-beosztás és tanulmányterv*.

4. *Kevés a heti 1—2 óraszám*. Legalább is 4—5 hittani óra szükségeltetnék, a mire nézve nagyon természetes, a hitoktatók eddigi létszáma is emelendő volna. Egy hitoktató, mint most is, valjon elláthat-e rendszeresen és paed. tökéletességgel két iskolát, 12—20 osztálylyal? Lehet-e ily körülmények között csak közepes eredményt is elérni?

5. *Nincsen gondoskodva a kellő példaadásról s buzditásról* még azok részéről sem, a kik pedig e téren mint hivatott tényezők szerepelnek.

6. *Tartassanak havonként egyszer hitoktatói értekezletek*, a melyeken tájékoztatólag előadandók volnának az egyes szükséges követelmények, az itt-ott mutatkozó hátrányok; szóval, a melyen elbeszélhetők lennének a helyi és általános tapasztalatok, a jövőben követendő mikénti eljárások stb.

7. Hiba, hogy *hiányzik* egy igen jóhatású, nagyon vonzó, megkedveltetési erővel bíró és könnyen kivihető gyakorlati dolog: *ez az egyházi ének*

általános, sőt ha lehet, köteles tanítása a népiskola minden osztályában.

8. Kívánatos a hitoktatók és az osztálytanítók egységes irányú, harmonikus működése, a mely által mindenben, de kivált a fegyelmezési dolgokban nagy könnyebbségek volnának elérhetőek.

9. Tartasuk szem előtt végül azon ismeretes paed. elvet, hogy t. i.: *mint minden tantárgynál általában, úgy a hittannál is a főcél mindig az legyen, hogy azt a növendékekkel megkedveltessük*, a mely dolog kétségtelenül hitoktatóinknak sokkal hamarabb is sikerülendhet, mivel az ő tantárgyuk érdekesebb, vonzóbb s valami rendkívülbb valami a többi tantárgynál és már mint papoknak külső megjelenésük is igen lekötő, figyelmet okozó mindenhol, de kiváltképen az el. isk. tanulók körében.

Ezek után ne feledjük még a szegényebb nép-osztály tanulóit sem, a melyféle iskolák különben is többségben lévén, tudhatjuk, hogy eme helyeken mily nehezen megy minden és mennyi akadályal kell a tanítóknak meg a tanulóknak is egyaránt megküzdniök. Ugyanazért e helyeken több körültekintéssel, figyelemmel és főképen némi lehető könnyebbséggel kell lennünk, ha azt akarjuk, hogy éppen e magatartásunkkal szándékolt eredményhez juthassunk.

Ime ezekben voltam jelen alkalommal szerencsés a hitoktatás reformja nagy kérdéséhez csak úgy általánosságban és röviden hozzászólanom. Lehetetlen is e cikk keretében és e kevés helyen bővebb részletességgel ismertetni valamit. Szükséges, hogy ily fontos kérdéshez több oldalról történjenek hozzászólások, gyakorlati vélemények nyilvánítása stb., a melyekkel a szóban levő tárgyat közelebről és egész terjedelmében hozhatjuk meg-

világításba. Ezért most hát várunk másokra és figyelemel fogjuk kísérni a további e tárgyban fejtegetéseket. *Soltész Kálmán.*

*

E cikket — bár sokban nem értünk vele egyet — közöltük, mivel a fővárosi tanítószög véleményét látszik tartalmazni a hitoktatásról. — A hitoktatást S. úr szerint gátló okok közül mindjárt az elsöre az a megjegyzésünk, hogy *kevésbet* lehetetlen az egyes osztályoknak előírni, mint a mennyit a f. isk. számára *külön kiadott* s a hg. primástól jóváhagyott tanterv kiszab. A harmadikra nézve nem értjük, hogyan lehet a hittanra nézve egységes *tanmódszert* kívánni, mikor még a többi tárgyra is az áll, hogy »ahány ház, annyi szokás.« Az 5. pont vád akar lenni a hitoktatókra. Hogyan vezethet pl. egy hitoktató minden osztályt templomba, aki három, sőt négy iskolában tanít! A tanítók jóakarata tehetne itt sokat. A mi a hitoktatói értekezleteket illeti, azok már *hat év óta* rendszeresen folynak minden hónapban! Az egyházi éneket is tanítják majdnem minden iskolában. — De azért van ám reformálni való elég! Az orsz. hitokt. gyűlésre különben már történtek előkészületek. *Szerk.*

A szelídség.

(B. De la Salle János: »A jó tanító tizenkét erénye.« VIII.)

A szelídség azon erény, a mely bennünk jószívűséget, találékonyságot és szelídséget gerjeszt; olyan erény az, a melynek legszebb előképe Jézus Krisztus, és amelyet Ő nekünk kiváltképen ezen szavakkal ajánl: »Tanuljatok tőlem, mert szelid

TÁRCZA.

Szellőztetés.

— Á la Sirisaka Andor. —

A közmondásokat mindig tiszteltem; tartom is magam hozzájuk. De nem mondhatnám, hogy ők valami nagyon viszonozták volna ragaszkodásomat. Pl. hiába jártam mindig a középutat — aranyat sohasem találtam. Megpróbáltam a korán kelést is — leltem náthát, köhögést, de aranyat nem. Szemétdombom is van, de nem vagyok úr rajta. Maradt rám még a nagyapámról egy régi cserépkorsó, ami nagyon becses dolog családi ereklyének, de használatra már egy kicsit kopott.

Eldobni sajnáltam, félre tenni nem volt helyem — a közmondásba vettem bizodalمامat. Bár a vízvezeték a konyhámban van, a közkútról hozatok vizet. A kísérlet már több hete tart, de még nincs eredménye. — A multkor a szolgabírónál ebédeltem; azonnal a nagyurak tála ötlött eszembe. Nem szolgáltak fel cseresznyét. Az ebédnél egy elkéseredett öreg úr volt, aki mindig a fiának szerencsétlen házasságáról beszélt. Én replikáztam a jó öregnek a mai asszonyok házsár-

tosságáról, de hiába — nem volt ott a menyee. Én rajtam hát egy közmondás sem mehet teljese-
désbe! Csak volna házam, hogy előtte söpörhetnék — de erről is le kell mondanom. Tartogattam egy krajczárt két hónapig, de soha se lett belőle forint. Akkor föl váltottam.

Már kezdtem beletörődni sorsomba, hogy én miattam hiába vannak azok a szép közmondások, mikor egyszerre váratlan fordulat állott be. Úgy az iskolai év vége felé történt. A minta-rajzokat csinálluk a vizsgára. Falevél vékonyságú vonalzókkal finom vonásokat húztak növendékeim a rajzpapírosra; minden szem a rajz táblára volt irányítva, hogy az előrajzolt mintát utánozzák. A figyelem, a csend egész a szokatlanságig kielégítő. Egyszerre a harmadik padból vihogást, lökdösést hallok. Az egyik a vonalzó is leejti, amely nyomban elpattan. »Mit zörögsz avval a fával« kiáltok rá. A nevetés elfojtásától eltorzított arczal felel ujjával a szomszédjai felé mutatva: kérem onnan *szél fúj*. És igaza lehetett: »nem zörög a fa, ha nem fúj a szél.« Nemsokára csakugyan éreztem, hogy ha nem is rajtam, de mindenesetre *nekem* beteljesedett egy közmondás. És mintha a sors ki akart volna engesztelni eddigi hasztalan várakozásomért, nyomban rá beteljesült egy másik is:

vagyok és alázatos szívű.“ (Máté 11, 29.) Szalezi sz. Ferencz szerint (Vezérlés a lelki boldog életre. 3. fejelet. 8.) a szeretet virága az, a mely, teszi hozzá sz. Bernát után, akkor teljes, ha nemcsak türelmes, hanem szelíd és jóságos is.

Általában négyféle szelídség különböztethető meg:

1. Az értelem szelídsége, a mely abban áll, hogy az ember kesergés nélkül, szenvedély nélkül, saját érdeme — és képzelte képessége iránti elfogultság nélkül ítél a dolgok felől.

2. A szív szelídsége, a mely eszközli, hogy az ember önfejlés nélkül és méltányosan rendezze igényeit.

3. Szelídség az erkölcsökben, a mely abban áll, hogy jó elvek által vezéreltessük magunkat, a nélkül, hogy olyan személyeket megfeddjünk, a kik fölött nincs jogunk vagy oly dolgokat megváltoztatni akarjunk, a melyekhez semmi közünk.

4. Szelídség a viselkedésben, a mely abban áll, hogy az ember egyszerűen, egyenesen cselekszik, a mennyiben kellő ok nélkül, a nélkül, hogy arra köteles volna másoknak nem szól ellen, és ha ahhoz alkalom nyílnék, szem előtt tartja az egyszerű mértékletességet.

A szelídség mindezen nemeinek, ha valódiaknak akarnak mutatkozni, őszintéknek kell lenniök; »mert«, mondja Szalezi sz. Ferencz, »az az ellenségnek legnagyobb műfogása, hogy arra törekszik, miszerint a szelídséget és alázatosságot illetőleg sokan a szavakban és külső társalgásokban leljék élvüket, a kik, minthogy belső hajlamaikat nem jól vizsgálják meg, alázatosoknak és szelídeknek képzelik magukat, holott valóban épenséggel nem azok. Ez abból ismerhető meg, hogy a legcseké-

lyebb megsértésnél, mely rajtuk megesik, ünnepélyes szelídségük és alázatosságuk daczára, rendkívüli önhittséggel lobbannak föl.“

Az épen mondottakból könnyen kivehető, hogy mily kiválóan csodálatraméltó a szelídség, mert társának az alázatosság és mert, ha türelmes, ez a szeretetnek telje. Ebből következik, hogy elsöben mérsekeli a harag indulatait, elfojtja a bosszúvágyat, és a netaláni viszontagságokat, kellemetlenségeket és szenvedéseket az egykedvűség által elviselhetőkké teszi. Másod sorban, a mi által kiváltképen kitünik, megszerzi magának a tanítványok szeretetét. Az általános alapelv, hogy a szeretet szeretet által nyerhető meg.

A tanító tehát legyen irányukban mindenek előtt és mindenek felett atyai érzülettel, és tekintse magát az atya helyettesének, a ki öket reája bizta, vagyis vegye magára annak természeti jóságát és gyengédségét a szelídség által; ezen erény ugyanis szeretetet, szivességet, jóakaratot önt beléje irányukban, viselkedés meggyerővé és lekötővé teszi és a parancstól minden keménységet és durvaságot elvesz és eltompítja annak éles hegyét. Ekként a tanulók magukat boldogoknak érzik és a tanító irányában jó indulattal lesznek, és ha értelmesekké lesznek, mindenkor inkább a rávevésre és szelídségre, mint a kényserre és erőszakra fognak hallgatni.

Most különösen ki akarjuk fejteni, hogy miként nyeri meg a tanító tanítványainak szeretetét.

1. Kerülje mindenek előtt maga azon hibákat, a melyeket a tanulóknak büntetnie kell, pl. a nyers és goromba modort.

2. Törekedjék rend és fegyelemre, a nélkül, hogy durva és eltaszítóvá legyen.

3. Tanmódjában egyszerű, türelmes és pontos

bolond lukból bolond szél fúj. — De már erre én is felfohászokdtam a közmondások nemtőjéhez: Uram, sok lesz egyszerre a jóból!

Az elemi iskola minden osztályában Gönczy-féle nagy fali táblákon arasznyi betűkkel vannak a közmondások felfüggesztve. Használják is a tanítók a gyermekek ápolására és épülésére. Tanítják buzgón, magyarázzák, szétboncsolják, beemléztetik s lelkére kötik a gyermekeknek, hogy azok szerint járjanak el. Némely gyermek aztán annyira lelkére veszi a tanítói oktatást, hogy a szó szoros értelmében a szerint cselekszik. Pl. a legutóbb említettem közmondás szerint. Sőt néha olyan buzgó is akad, aki még szemlélteti is. Pedig ebből már csakugyan nem kérünk.

A fali táblán van az a közmondás is, hogy »ép testben lakik egészséges lélek.« Ezt fejtegetve a tanító hangsúlyozza, hogy vigyáznunk kell egészségünkre. Az egészség főkelléke pedig a tiszta levegő. Azért hát a lakást gyakran kell szellőztetni. Az iskolát is azért szellőztetik sokszor, hogy tiszta legyen benne a levegő. A lelkiismeretes tanuló ebből is levonja a következtetést. Ő is szellőztet. Az már aztán mindegy neki, hogy a szél nagy robajjal becsapja az ablakot, vagy hogy az ő szellőztetésének a következménye az, hogy

aztán az iskolát kell szellőztetni. »Ép testben lakik egészséges lélek.« Ő pedig egészséges lelket akar, s hogy annak jó, tiszta helye legyen a testben, kiszellőzteti azt.

Rá kellene azonban szoktatni és gyöngéden rátanítani a gyermekeket, hogy ne legyenek oly túllelkiismeretesek és *ne gyakorolják mindjárt az iskolában a közmondásokat.* Meg kell magyarázni, hogy a jó tanulás és a tanultak gyakorlása ép úgy mint szemléltetése csak egészen elzárt helyen történhetik. Vagy egészen szabad helyen. Mert ebben nem jó az arany középut.

Az egészségükre nagyon vigyázó gyermekek úgy látszik nem ismerik az ó-kori próféta mondatát: tudjuk, hogy honnan jönnek a szelek, de nem tudjuk, hová mennek. Ők azt hiszik megfordítva van: hogy a tanító, hogy ha tudja is, hogy hol van és merre, de nem tudja »honnan fúj a szél.« Pedig hát »madarat tolláról, embert szaváról« meglehet ismerni.

Tudván tehát, hogy hányat ütött az óra, azon legyünk, hogy a gyermekek egészsége ne ütközzék össze a mi érzeink egészségével.

Szellőztessünk, de ott és úgy, a hol és a mint kell.

Cenner Lajos.

legyen; többet várjon a maga tervszerű tanításától és pontosságától, mint a tanulók részéről való túlságos szorgalomtól.

4. Mindegyikkel egyenlő szeretettel bánják a személyiségre való tekintet nélkül, előszeretettel nélkül, a valamelyik irányában való különös megfigyelés nélkül, föltéve, hogy ezt a jó viselet vagy szükségesség nyilvánvalóan nem parancsolja.

5. Felügyelete szelid és éber legyen, hogy azon hibákat, a melyek megdorgálást érdemelnek, észre vegye. A helyreutasításnál se kesernyés, se csipős, se sértő ne legyen; igyekezzék a büntetés után mindjárt az az által előidézett rosszkedvűséget elszélesíteni, a mennyiben a tanulókkal beláttatja helytelenségüket és őket figyelmezteti, hogy e féltében ne vétsenek.

6. Viselete legyen egyenletes; ez annál fontosabb, mert különben a tanulók sohasem tudnák határozottan, hogy mit kelljen tenniök, ha tanítójukat mindennap más kedvben találják; akkor őt csak megvetnek és folytonos változékonyságát nevelésnek, kiállhatatlannak találják és alkalmasnak az iskola megújására.

(Folyt. köv.)

Gibárt, ker. isk. testvér.

A IV. egy. tanítógyűlés előkészítő bizottságából.

Az igaz ügy, a nemes ügy mindig diadalra jut. A benne rejlő meggyőző erő, a félreismerhetlenül jót, közhasznosat célzó törekvés, mely mindnyájunknak előnyét, tökélyesbülését, egyszóval javát munkálja; mindnyájunk érdeklődését, mindnyájunk rokonszenvét kelti fel. Mindenkoron és minden téren tapasztalhatjuk ezt.

Az úgynevezett »érdekkör« teremthet ugyan rövid életű intézményeket, látszólagos, de csakis látszólagos és csak kevesekre nézve előnyös viszonyokat, de ez mind romba dől; a helyes, az igaz és jó eszméi sirját ássák. Lelkesíteni csak ez tud, örökbecsű csak a szép, az igaz és jó lehet.

Ilyen igaz és nemes ügy a mi ügyünk, a mi törekvéseink.

Sokáig nem mertünk mozogni, nem mertünk tenni, féltünk, hogy a hideg közöny megtöri akaratunkat, erőnket s útját állja tetteinknek; és ime, mily meleg érdeklődés, mily igazi, mily őszinte rokonszenv sugárzik felénk; mennyien sorakoznak ügyünk zászlója alá osztály- és rangkülönbség nélkül.

Nem szégyenlik — mint eddig — oda állani a porondra, küzdeni mellettünk a mi sorainkban, a mi ügyeinkért, és győzni velünk.

Közéletünk kitünőségei sietnek támogatásaikkal a mi érdekeinket juttatni sikerre. Hogy ezáltal mennyire egészséges közvéleményt teremtenek számunkra, talán bizonyítani is felesleges.

Derék miniszterelnökünk 50 frttal, úgyszintén közoktatásügyi miniszterünk is 50 frttal járult a IV. egyetemes gyűlés költségének fedezéséhez. Ki merte volna ezt hinni? Igéreteket, biztatást sokszor

kaptunk, de tetteleg ezek az ígérek soha sem nyertek kifejezést. Nem az összeg, de az érdeklődés kelt és ad becset e jó indulatú támogatásnak.

Azonkívül Csáky Albin gróf, hogy a gyűlés iránt való érdeklődésének másoldalról is kifejezést adjon, a Rökk-alap kamataiból 500 frtot helyezett kilátásba az egyetemes gyűlés céljaira; a főváros tanácsa a július 9-én tartandó közgyűlésén 1000 frtnak a megszavazását hozza javaslatba, szintén a gyűlés kiadásainak fedezésére. Ily pártolás eloszlatja aggodalmainkat annyira, hogy most már nem kell tartanunk anyagi nehézségektől.

A napisajtó magatartása is most már örvendetesen megváltozott. A szerk. bizottság által fogalmazott és a szerkesztőségeknek is megküldött felszólító és gyűjtő ívek eléggé bizonyosságul szolgálnak a fennállott feszült viszonyok örvendetes megváltozásának. Minden szerkesztőség a legjobb akarattal iparkodott ügyünk érdekében minden lehetőet elkövetni, ami hatáskörében állott. Valóban elismerést és köszönetet érdemel jóindulatúért különösen a Budapesti Hirlap, melynek szerkesztősége 165 frtot gyűjtött, azután a Nemzet szerkesztősége is; mindkét újság szerkesztőségéhez a július 5-én megtartott rend. biz. gyűlés egy-egy küldöttséget menesztett.

A IV. egyetemes gyűlés helyisége dolgában a Vigadó bérlőjével egyezsége jutottunk; e szerint a bérlő aug. 20-án d. u. 5 órától a gyűlés tartamára aug. 23-ig 140 frt használati díj mellett a gyűlés igényeinek megfelelő termet, illetőleg termeket bocsájt rendelkezésünkre. 21., 22., esetleg 23-án a nagytermet 2 mellékkeliséggel, és pedig reggel 8 órától délig, s 3-tól estig enged át. Ismerkedési estély 20-án, 22-én pedig díszebéd lenne az eddigi megállapodások szerint; természetesen mindkét lakoma a Vigadóban.

Az elszállásolást illetőleg, az előző nagygyűlésekről előnyösen ismert Drözsa-czeggel indított a fogadó és elszállásoló bizottság tárgyalásokat. Ez a czég fogja a kijelölt iskolákat ágyakkal s mosdó készülékekkel ellátni.

A »tanszerkiállítás rendező bizottsága« elhatározta, hogy ez ügyben a részvételre az összes népoktatási intézeteket felkeresi, de sőt a külföldieket is felszólítja a részvételre. Suppán Vilmos előterjesztését is magáévé tette a gyűlés; ez előterjesztés értelmében a könyvkereskedők, papirkereskedők kiadványai valamint a tanszerkészítők cikkeinek kiállítása is tervbe vétetett.

A kiállítás helyiségére vonatkozólag elfogadta a bizottság Somlyai József ama indítványát, hogy a távolság miatt az ne a Paedagogiumban, hanem e czélra a közelben béreltessék egy helyiség. Így határozta azután el a gyűlés, hogy a belvárosi reáliskola termeit használja fel.

E nagyfontosságú kiállítás a gyűlés előtt 3 nappal már megnyílik s utána is 3 napig nyitva marad.

Kétséget sem szenved az, hogy ez egyaránt érdekes és tanulságos kiállítást sokan fogják látogatni.

Az országos tanszermúzeum a Paedagogium-

ban állandóan nyitva lesz, hol az egyes tanszerek használati módjára vonatkozólag, előadások tartatnak. Azonkívül Suppán V. »a fiukézimunka állásáról hazánkban«, Kozocsa Tivadar és Soltész Kálmán pedig a számtani taneszközökről fognak felolvasást tartani.

A IV. egyetemes gyűlés tiszteletbeli tagjainul, újból többen választottak meg. Ez alkalommal érte lapunkat is ama megtiszteltetés, hogy szerkesztőnkét *Dr. Komlóssy Ferencz* orsz. képviselőt is tiszteletbeli tagjául választotta a rendezőbizottság.

Nekünk is ünnep a IV. egyetemes gyűlés megtartása, mink is hön óhajtjuk a célt, melyet a kitűzött tétel megvitatásával célzunk s minden erőnkől hatunk oda, hogy a gyűlés érdekében tőlünk lehetőleg mindent megtehezzünk.

Lapunk sohasem mulasztott el egyetlen, még a legkisebb alkalmat sem arra, hogy megmutassa mennyire önzetlenül iparkodik a tanítók érdekeit szolgálni, megvédeni és előbbre vinni.

Minden mozgalmat figyelemmel kísért s behatóan foglalkozott annak lényegével s ugyanakkor kíméletlenül tört pálczát mindenkor az igazság érdekében. Lapunk a nevezetes időben minden két heti időközben jelenik meg, mindenkor kimerítő tudósítással a gyűlés lefolyásáról.

A nagy rendező bizottság a nagyszámú megkeresésektől indítatva, állandó irodát nyitott az V. ker. Szemere-utcai iskolában, hova mindenemű megkeresések *Hajós Mihály* titkáros nevére címzendők.

A viszontlátásra!

Czike Imre.

Levél a szerkesztőhöz.

Igen jól esik látnom, ha két szerkesztő- vagy tanúgybarát veszekszik rajtunk, illetve ügyünkön, mindkettő a tanítók legjobb barátjának vallván magát; azonban azt rosszul esik olvasnom, mikor már felettünk személyeskednek! Olvastam a t. szerkesztő úr felhívásait, olvastam a Dr. Walter úr felszólalásait, közben-közben figyelemmel kísértem a »Népiskolai Tanúgy« megjegyzéseit is!

En sokkal kisebb pont vagyok, mintsem Önök közt a gordiusi esemőt ketté vágni képes lennék, vagy bíról magamat feltolni akarhatnám, de tanító vagyok, ennélfogva nekem is kötelességem a mindkét részről olvasott védekezésből — a magam consequentiáját levonom. Hogy ezt tehessem, egy hasonlattal élek:

Ezelőtt 6 évvel egy biztosító-társaságot alapít egy részvény-társaság. Az üzlet megy úgy, a hogy, a részvények befizetvék ugyan, de az üzletszerzés és az e téren szorgos munkálkodás — pang. Felhasználja ez üzlet meddőséget egy ujonnan alakult másik társaság s bebizonyítja az előbbinek, hogy! »nem a milliókat felölelő nagy üzletforgalom, nem a mesterséges hangulat, készítesí törekvés, de a szolid munkálkodás, a szakszerű óvatosságra fektetett üzletvezetés, nyílt vagyonekezelés, az elvállalt kockázatok szigorú megbírá-lása és a méltányosság vezetnek legbiztosabban

egy minden kereskedelmi és iparváltak között a nagy közönség bizalmára legjobban ráutalt biztosító-társaság jövőjének megállapításához és biztos gyarapodásához!«

Átvitt értelemben igen ráillik ez a szóban forgó ügyre is! Ha ezelőtt 6 évvel gyűjtés tétélet egy országos tanítói árva-házra, de ez a 6000 forintnál megakadt, miért ne lehetne most egy új alapon, egy menedékházzal kapcsolatosan, mindkettőt egyformán célzó gyűjtést, ha mindjárt a »Népnevelő« szerkesztőjének is (!?) kezdeményezni! Hányszor esik az meg, hogy egy biztosító-társaság üzlete s tőkéje biztosabbá tétéle érdekében az erősebbel összeolvad fuzionál! Itt simes kizárva semmi akadály arra, hogy a Dr. Komlóssy úr gyűjtése életre valóbb illetve erősebbnek bizonyulván, amazt magába ne fogadhatná, más szóval: a kettőből idővel egy ne lehetne! . . .

Hogy a tanítóknak ki a jobb barátja: Dr. Komlóssy, vagy Dr. Walter úr-e? Arra részemről csak azt válaszolhatom, hogy Dr. Walter úrnak még sokáig kell élnie, míg az országban úgy a kath., mint minden rendű és felekezetű tanítók közt annyi tisztelője és nagyra becsülője lesz, mint jelenleg van Dr. Komlóssy úrnak! Nem hallottam még tanítót, még a legvastagabb nyakú kalvinisták közt sem, ki Komlóssy előtt kalapot emelni s mellette kardot rántani kész ne lenne! Nem hízélgés ez részemről a »Népnevelő« t. szerkesztőjének, hanem kötelességszerű hálám levonása, a tanítók érdekében tett eddigi bátor sikra szállásaért és buzgó tevékenységére.

Midőn tehát kijelenteni szerencsém van, hogy sem a Dr. Walter úr, sem a »Népiskolai Tanúgy« t. szerkesztőjének »mérge kifakadásai« Dr. Komlóssy úrnak a tanítók előtti tekintélyén absolute semmi esorbás sem ejtettek, sőt a hozzá való fokozottabb ragaszkodásra alkalmul szolgálnak, felhasználom az alkalmat kiváló tiszteletem és nagyra becsülésem kifejezésére s vagyok a t. szerkesztő úrnak

Rudobányán, 1890. július 7.

híve és alázatos szolgálja

Lehotzky József,
kántor-tanító.

Irodalom és művészet.

— **Érdekes füzetet** kaptunk Nagyszombatból. „*Mit beszélnek a kristályok a legfőbb törvényhozó-ról*“ — ez a czime a mindössze 25 oldalú terjedő füzetnek, melyet *Horváth Zoltán* főgymn. tanár írt avatott tollal. Legjobban jellemezhetjük e pár szóval: mineralogico-teologicus szakértekezés. Ez a darabka mineralogia ügyesen mutatja meg, minőknek kellene azon tankönyveknek lenniök, melyek az ifjúságnak szánvák.

— **Trencsénmegye művelődési viszonyai 1869—89.** Összeállította *Krasznayánszky Károly* kegyesr. főgymn. tanár. Húsz év gyakran egy ország történelmében is nagy idő, hát még egy vár-

megyében. Nagyon czélszerű volna minden egyes vármegyének fejlődési stádiumait leírni, bár igaz, hogy a felvidéki megyék történetei mostanság sokkal tanulságosabbak, mint bármely másikéi. Kasznyánszky úr a nehéz feladatot alaposságra és szorgalomra valló igyekezettel oldotta meg.

— **Lampel Róbert** (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedés (Budapest, Andrásy-út 21.) kiadásában legközelebb megjelentek: *Tanulók olvasótára* 16. füzet. Szemelvények Vörösmarti Zalánjából 20. füzet. Szemelvények Apor Péter Metamorphosisából Ara 20—20 kr. — *Kis általános földírat* Kuttner Sándortól. Emelkedettebb elemi népiskolák felső osztályai és a felső leány- és népiskolák számára átdolgozták *Suppán* Vilmos és *Laukó* Albert tanárok. 24-ik kiadás. Ára 48 kr. — *Alak és Mértan*. Polg. leányiskolák és tanítónőképezdek számára. Irta Mayer Miksa. Az új tanterv alapján átdolgozta és bővítette *Zettner Ede*. IV. kiadás. Ára 80 kr. — *Természetrájk elemei*. I. rész. Állattan. Polgári fiú, polgári leány, valamint felsőbb leányiskolák használatára. Irta *Pap János*. Ára 60 kr. — *Természettudományi olvasmányok*. Szerk. *Hankó* Vilmos és *Szterényi* Hugó. Értekezések: Entz Géza, Fodor József, Herman Ottó, Jankó János, Klupathy Jenő, Kosutány Tamás, Lengyel Béla, Paszlavszky József és Szily Kálmántól. Számos rajzzal és művészi inicizálékkal. Ára 2 frt. — Az egyszerű és kettős könyvtel tankönyve Középkereskedelmi iskolák és akadémiák részére. Irta *Bán Samu*. 2-ik bőv. kiadás. Ára 2 frt. — *A francia középiskolák multja és jelene*. Irta *Fűnőczy* Ernő. Ára 1 frt 80 kr. Elég jó akaratl foglalkozik egy helyen a jezsuiták tanítási és nevelési módszerével.

— **Szent Beszéd** Nt. Szabó István, nvár. egyházm. áldozópap első sz. miséjére. Mondotta Ersekujvárott 1890. évi július hó 6-án *Lepsényi* Miklós, sz. Fer. áldozópap. A szép beszéd foglalkozik a pap kötelességeivel Krisztus és a haza iránt.

— **Beküldött értesítők** az 1889.90. tanévről: 1. Az irgalmas nővérek vezetése alatt álló *esztergomi* leánynevelde és tanodák értesítvénye. — 2. 10-ik tanügyi értesítő a *szegedi* apáczaiskolákról. Közzéteszi *Oltványi* Pál prépost, pápai kamarás stb. — 3. A nagyváradi róm. kath. népiskolának 21-ik ért. — Az értesítőben egy szép értekezés van *Ember* Györgytől: »A testi nevelésről« címén. — 4. A nagybecskereki községi népiskoláról. Közli *Baaden* Károly, igazgató. *Dold István*, ez iskolának tanítója s lapunknak jeles munkatársa, kinek cikkei t. olvasóink előtt előnyösen ismereteseek, »A gyermek élete« cz. értekezést irt az Értesítőbe, mely kitűnő útmutatás a szülők részére, miképpen neveljék gyermekeiket. E czélból keresztül vezetli őket a gyermek 4 életkorában, és pedig a csecsemő, kisdéd, iskolásgyermek és ifjúkorban. Mindenütt talpraesett megjegyzéseket tesz és tanácsokat ad a szülőknek, kik ha ezeket megfogadják és azok szerint járnak el, gyermekeikből derék emberek válnak —rs.

— **A legsötétebb Afrikában**. Emin pasa Equatoria kormányzójának felkeresése, megszüabditása és visszavonulása. Irta *Stanley* H. M. Egyetlen jogositott, az angol eredetiből fordított magyar kiadás. I. füzet, ára 30 kr. Kiadja *Ráth Mór*. (Budapest, a »Haas« palotában). A füzet igen szépen van kiállitva. A kiadónak igazsága van, midőn az angol kiadóval egyetemben mondja, hogy a maga részéről semmit, amit bár csak a legnagyobb áldozatokkal tehetne is meg, el nem mulasztott, hogy e könyvet minden tekintetben méltóvá tegye ama nagy elbeszéléshez, amelyet a világgal megismertetni szerencséje van.

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

A nagytapolcsányi esp. kerület:

Szeccsányi Vilmos, pléb. Ntapolcsány	5 frt	—	kr.
Ikrényi József, esp.-pl. Koross . . .	10	»	»
Szittnyai Ignác, pléb. Bajna. . . .	1	»	»
Werner Ferencz, pl. Sissó	1	»	»
Nahlik Alajos, pl. Prassicz	1	»	»
Ehrengruber Győző, pl. Nadlány . . .	1	»	»
Orliczky Ferencz, pl. Závada	1	»	»
Bezák József, pl. N.-Jác	1	»	»
Medveczky Imre, káplán N.-Jác . . .	—	»	50
Ligdai Miksa, káplán Koross	—	»	50
Lenkei Károly, káplán Ntapolcsány	1	»	»
Bócz Károly, adm. K.-Vendég	—	»	50
<i>Bakony-ozslopi felköszöntő</i>	5	»	28
<i>Rozsnyói felköszöntő</i>	1	»	20
Dvorzsák J. úr művének 4 p. után	4	»	»
Eddigi gyűjtés	694	»	90
			és 4 drb #

Összesen . . 728 frt 98 kr.
és 4 drb #

VEGYESEK.

 Fél- és negyedéves t. előfizetőinket kérjük előfizetéseik szives megújítására.

A „NÉPNEVELŐ“ kiadóhivatala,
Budapest, VI. Érsek-utca 2. sz.

Lapunk szerkesztője a következő megtisztelő sorokat kapta: Nagyságos és Főtisztelendő képviselő úr! A magyarországi tanítók IV-ik egyetemes tanítói gyűlését rendező bizottság megemlékezésén azon kitűnő érdemeikről, amelyeket Nagyságod a népoktatásügy emelése körül a néptanítók ügyeinek meleg felkarolása által is szerzett, azzal tisztelte meg önönmagát, hogy Nagyságodat disztagjává választotta meg. — Fogadja Nagyságod a tanítóság mély hálaérzetének ezen őszinte szívből fakadó nyilvánulását kegyesen tölünk, akik kitűnő tisztelettel maradtunk a IV-ik egyetemes gyűlést rendező bizottság nevében Nagyságodnak alázatos szolgálai: Péterfy Sándor, Lakits Vendel.

II. Az udvardi esperesi kerület szép példáját követte a n.-tapolcsányi. — A Szatmár-m. rk. t. egyesület toasztjait pedig dicsérendő módon utánozták a bakonyozslopi bucsún és a rozsnyói t. egyesület bizottmányi gyűlésén összejött tanítók. — A jelszó legyen mindig: »Ne feledkezzék meg kérem a kath. tanítók árváiról és az agg tanítókról« Ezt hordva szüntelen nyelvünkön, előbb-utóbb céltl érünk! Előre!

Hymen. *Kiss Ildebert* főv. tanító, lapunk szorgalmas és derék munkatársa júliushó 16-án esküszik örök hűséget *Rudolf Mariska*, eszt. tanítónő úrhölgynek Vámosladányban (Bars-m.). Az Ég bő és tartós áldását kívánjuk szívünkéből a kőtendő frigyra.

A IV. egyetemes tanítógyűlést rendező-bizottság felhívja az egyetemes gyűlésen részt venni óhajtokat, hogy 2 frtnyi tagsági díjukat mielőbb küldjék be *Kurz* Sámuel pénztárhoz, (IV. ker., Deáktér 4. sz.), mert ingyen, vagy mérsékelt áru lakásra jelentkezők közül csak azok lesznek figyelembe vehetők, kik ebbeli óhajukat legkésőbb f. é. augusztus 1-ig bejelentik és a tagsági díjat lefizetik. Mindennemű tudakozódó, értesítő stb. levél *Hajós Mihály*, rend. biz. titkárhoz (V., Szemere-u. isk.) küldendő, ki szóbeli felvilágosítással is készséggel is szolgál a hivatalos órák alatt: naponként d. e. 8–12-ig, d. u. — vasár- és ünnepnapot kivéve — 4–6 óráig.

Szent Endrén a katolikus leány-iskolázás ügye igen szomorú állapotban volt. A mozgalom, mely egy ilyen iskola felállítására és az apácák behozatalára irányult, napról-napra élénkebb lett ugyan, de anyagi segédeszközök hiányában sikerrel alig kecsegtetett. Ő Eminenciája a biboros hgrprimás végre segített a szentendreieken azáltal, hogy iskolahelyiségül az ottani takarékpénztártól 7000 frton egy épületet vásárolt, melyen most végzik a szükséges átalakításokat. Remélhető most már, hogy az iskola a jövő tanév kezdetén meg is nyílik.

Kivonat a szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület nagy választmányának 1890. június hó 18-ikán tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből. 21. sz. Elnök jelenti, miszerint a Felső-Bányán tartott évi rendes közgyűlést követő társas ebédén Csasz István hitközségi gondnok indítványa folytán a toasztok megadóztatásából összesen 32 frt 42 kr. gyűlt be az orsz. kath. tanítói árvaház javára. A gyűlésen jelen volt Serly Károly esperes vállaji plebános ur ez összeget 35 frtra egészítette ki. A választmány örvendetes tudomásul vevé az elnök jelentését, Serly Károly esperes-plebános urnak szíves akakozásáért köszönetet szavazott, megbizta egyuttal pénztárnokot, hogy a *harminczöt* forintot külön takarékpénztári könyvecskében kezelje s majd ha az árvaházi alap megkezdí működését, az összeg kamataival együtt rendeltetési helyére küldetik. Jelen határozat tudomás szerzés végett beküldetik a »Népnevelő« című tanügyi lapba. Kelt mint fent. Erdélyi Imre s. k. jegyző.

Pályázat. A szatmármegyei r. kath. néptanító-egyesület tagjainak önművelése, valamint a munkássági hajlam ébresztése tekintetéből a következő pályázati tételeket tűzte ki:

I. »Miképen kell a tanítónak alkalmazkodnia, hogy az iskolában tanítványainak bizalmát, az iskolán kívül a nép tiszteletét, szeretét kiérdemlje; valamint, hogy állását és személyét tekintélyre emelje.« A dolgozat terjedelme leglább három írott ív. Jutalma 20 frt.

II. »A mondat helyhatározóinak ismertetése a népiskola III-ik osztályában.« A dolgozat terjedelme leglább két írott ív. Jutalma 15 frt. A pályadíjat nyert tanító tartozik a kidolgozott tételtől gyakorlati előadást tartani a közgyűlés napján a szatmári r. kath. elemi fiunépiszkola III-ik osztályában.

III. »Adassék elő a futás története, annak alkalmazása és hatása; végül tartassék egy gyakorlati tanítás a szabadgyakorlatokból az elemi népiskola IV-ik osztályában.« A dolgozat terjedelme leglább két írott ív. Jutalma 15 frt. A pályadíjat nyert tanító tartozik a

munkálatba fölvevett szabadgyakorlatokból a közgyűlés napján a szatmári r. kath. elemi népiskola IV-ik osztályú növendékeivel gyakorlat előadást tartani.

Pályázati határidő mind a három tételre 1891. január hó 15.

Az idegen kézzel írott pályaművek a szerző nevét rejtő jelíggel zárt levél kíséretében az említett határidőn belül az egyesület elnökségéhez küldendők.

A pályadíjak az egyes tételek körébe tartozó munkák legjobbjának adatnak ki a bíráló bizottság javaslata alapján.

Ezen pályakérdésekre csak a szatmármegyei róm. kath. néptanító egyesület néptanító tagjai pályázhatnak.

Kelt Szatmártt, 1890. évi Jun. hó 18-án tartott nagy választmányi gyűlés határozatából. *Tóth Sándor*, elnök. *Jankovics János*, jegyző.

Pályázat. A döbröközi róm. kath. elemi iskolánál az első és második osztályra f. évi július hó 15-ig okleveletanító vagy képezde végzett tanítójelölt pályázhat. Díjazása a községtől tizhavi részletre osztva 300 frt., mely havi részletekben minden hónap végén fog kifizettni. Szobafűtés s a legszükségesebb bútórokkal felszerelt szoba. A tannyelv magyar. Kötelessége az egyiknek az első, a másinak a második osztályban és mindkettőnek az ismétlő iskolában tanítani. Az állomás f. év. szeptember 1-én elfoglalandó.

Tanév közben állomását változtatni nem lehet. A kellőleg felszerelt kérvények a róm. kath. iskolaszék elnökségéhez intézendők Döbrököze Tolna-megyébe. —

Kelt Döbröközön 1890. július hó 5-én. *Bencze István*, plebános, iskolaszéki elnök.

Tanügyi tájékoztató.

— **Ö Eminenciája** a biboros hgrprimás az eszt. leányárvaház költségeinek fűdözésére 100,000 frtnyi alapítványt tett; a sárisápi iskolára pedig száz forintot adományozott. — **Lapunk** szerkesztője, Dr. Komlóssy Ferencz, orsz. képviselő a szemeczi kath. iskolának 100 frtot adományozott. — **Györfly-féle tankönyvek.** Györfly János fővárosi tanító és társai szerkesztésében a polgári iskolák számára négy kötetre való olvasókönyv jelent meg Singer és Wolfner kiadásában. A kitűnően szerkesztett olvasókönyveket Budapest főváros hatósága az első pályadíjjal jutalmazta.

Szerkesztői telefon.

H. K. A kérdezett ügy teljesen rendben van. Nagy örömünkre szolgálna, ha hétfőn (14-én) este felé ellátogatna szerkesztőségünkbe. Valaki szeretne önnel beszélni, aki már 15-én reggel elpályázik Budapestről, hogy fáradt tagjait 10¹/₂ hónapnyi folytonos munka után kipihentesse. Meleg b. k. sz. — **Cz. Gy.** A mai hymenhir, azt hisszük, elegendő ok a tanulmányút elhalasztására. A főmtárs azonban valószínűleg felrándul 1–2 napra. Szívélyes üdv! — **D. L.** A tanítók, ha valamely állomásra a törvény értelmében kinevezettek, választattak vagy hivataukban megerősítették, az 1874. tcz. 33. §-a értelmében *jövedelmükre való tekintet nélkül* választói, s így választhatói joggal bírnak. — A tanítók adója Tisza Kálmán jó akaratú felszólalása folytán nem számítatik kétszeresen. — B. e. H. I. félévre fizetett elő. A lap — ha más intézkedés nem történik — addig megy, míg a czímszalag tart. Üdvözet! — **I. I.** Föt. úr kétszer küldött 4 frtot. Mit csináljunk vele? — **Azon** t. kath. tanító urat, kik az egy. tanítógyűlésre feljönnek, szépen kérjük, sziveskedjenek minket erről egy levelező lapon értesíteni, hogy az árva- és menedékház ügyében értekezletet tarthassunk és az orsz. bizottságot megalakíthassuk.

A „Sátoros Czigány“ lapunk előfizetői által megrendelhető 70 krért kiadó-hivatalánál.

